

”Kakor och Godis, tusen bokar”¹

Judiska bibliotekets samråd kring
uppdraget som nationellt
resursbibliotek, 2021–2022

¹ Citat ur ett av svaren i enkäten riktad till barn och unga

Rapportförfattare Katarina Rohdin och Rikkert Hasselrot

Bakgrund	4
Uppdrag	4
Kartläggning	4
Form	5
Enkäter	5
Intervjuer	5
Kontaktvägar	6
Resultat	7
Underlag och statistik	7
Barn och unga	7
Vuxna	8
Synliggöra oavsett efterfrågan	12
Vad?	12
Hur?	12
Tillgängliggöra	14
Samverkan kring medier och aktiviteter	14
Litteratur på jiddisch	14
Jiddischkultur och judisk kultur	15
Verksamhet	15
Lokalt utbud	16
Önskemål på biblioteken	16
Önskemål på samarbeten	17
Önskemål på resursbiblioteket	18
Prioritera barnen	20
Övrigt	21
Språk	21
Önskemål kring rekrytering	22
Synpunkter kring samrådets form	23
Reflektioner	24
Bilagor	25
Bilaga 1	25
Bilaga 2	33

Bakgrund

Uppdrag

Kungliga biblioteket har fått i uppdrag av regeringen, enligt regeringsbeslut 2020-12-17², att genomföra satsningen på Judiska biblioteket som resursbibliotek för den nationella minoriteten judar och för det nationella minoritetsspråket jiddisch. Uppdraget grundar sig på Kungliga bibliotekets nationella biblioteksstrategi, och i uppdraget som resursbibliotek ska Judiska biblioteket ha ett stödjande uppdrag gentemot landets kommuner och det nationella minoritetsspråkets medieförsörjning, särskilt för barn och ungdomar. Kungliga biblioteket har identifierat tre områden där detta arbete kan genomföras. Dessa är att synliggöra, tillgängliggöra och fokusera på barn och unga. Samrådet har utgått ifrån dessa i sin utformning och sammanställning.

En del i Judiska bibliotekets uppdrag som resursbibliotek är att hålla samråd, och därigenom samla in synpunkter för att integrera dessa i bibliotekets arbete. Judiska biblioteket har för genomförandet av samrådet anställt två halvtidstjänster under 6 månader. Samrådet har genomförts under perioden oktober 2021 till februari 2022.

Kartläggning

Arbetet med samrådet började med en kartläggning av olika organisationer, föreningar, utbildningsnivåer och nyckelpersoner inom jiddisch och judisk kultur i Sverige. Denna kartläggning utgjorde grunden för vårt arbete, samt växte och utvecklades under arbetets gång. Kartläggningen omfattade intresseorganisationer och föreningar som arbetar med språket jiddisch på olika sätt, samt personer med stor kunskap i och om språket. Även föreningar med intresse av jiddischkultur identifierades, samt församlingar, lokalföreningar och intressegrupper som på olika sätt kunde ha intresse av jiddisch och judisk kultur noterades. Då regeringsuppdraget lyfter att barn och unga särskilt ska beaktas i resursbibliotekets uppdrag har vi försökt nå dessa grupper.

Vidare omfattade kartläggningen olika nivåer och former av utbildning inom jiddisch och judisk kultur, såsom modersmålslärare, förskolor och grundskolor med judisk profil eller anknytning, samt vuxenutbildning. Både inom och fristående från organisationer och föreningar identifierade vi nyckelpersoner, som av olika anledningar var viktiga att få kontakt med inom samrådet. Dessa kunde vara personer som själva hade stor kunskap om och erfarenhet av jiddisch och judisk kultur, men även personer med stora kontaktnät inom olika kretsar eller geografiska områden.

Att kartläggningen bygger på kontaktnät gör den sårbar i det avseendet att den riskerar att inte nå personer som känner sig berörda, men som inte finns i de organisationer, föreningar eller kontaktnät vi har med i vår kartläggning. Fördelen med denna utgångspunkt är dock att det är en metod som lämpar sig för att nå personer inom särskilda miljöer, eller kontakter som kräver en högre nivå av tillit. Genom att dessutom utgå från flera olika kontaktnät inom de olika områdena inom kartläggningen, ökade möjligheten att nå ut med samrådet till så många berörda personer som möjligt.

² 2020-12-17 Ku2020/02691

Form

Som form för samrådet har vi valt att arbeta dels med intervjuer, dels med digitala anonyma enkäter. Vi har valt att använda anonyma enkäter för att personer som svarar ska känna sig trygga att kunna uttrycka sig som de själva vill och uttrycka de åsikter de önskar, utan att kunna bli identifierade eller ifrågasatta. Syftet var att öka tryggheten, både den faktiska tryggheten och den upplevda tryggheten, vilket vi anser var en förutsättning för att få fler att svara.

Intervjuerna var inte anonyma för oss som genomförde dem, men informationen som framkommit i intervjuerna presenteras anonymiserat i denna rapport. Vi valde att inte genomföra några offentliga möten vare sig digitalt eller fysiskt, dels då detta säkerhetsmässigt vore mer komplicerat att genomföra, dels för att deltagarna skulle uppleva att de kunde formulera sina åsikter och synpunkter i en trygg miljö. På så sätt hoppades vi få in fler olika röster och perspektiv, snarare än att kunna registrera några olika större linjer.

Både i enkäter och i intervjuer har det varit helt frivilligt att delta, och därför kan det antas att de människor som valt att delta är människor med motivation och någon form av befintligt intresse i frågan.

Enkäter

För samrådet har vi skapat två enkäter - en för vuxna och en för barn och unga. Enkäterna liknar varandra, men den som vänder sig till barn och unga är betydligt kortare, då vissa frågor uteslutits och frågorna är formulerade annorlunda, för att göra dem mer lättillgängliga för en målgrupp med varierande läs- och skrivvana.

Enkäterna innehåller flervalsfrågor och frågor som besvaras i fri text, beroende på frågans syfte. Frågor som syftar till att få en överblick över representation av exempelvis kön, ålder och geografisk spridning bland de svarande är utformade som flervalsfrågor. Även frågor som rör de svarandes upplevelser av sina lokala bibliotek och deras utbud inom jiddisch och judisk kultur är utformade som flervalsfrågor, för att få en överblick över dessa. De frågor som däremot syftar till att samla in de svarandes egna önskemål och åsikter utformades som fritextfrågor, dels för att inte leda svaren, dels för att alla olika svar skulle komma med. Ingen av frågorna i enkäten var obligatorisk att svara på för att kunna skicka in, så att de svarande kunde välja vad och hur mycket de ville delge oss.

Information om kön, ålder, barn och barnbarn, samt regional spridning har samlats in i syfte att kunna se vilka som finns representerade i underlaget och vilka som inte finns med, oavsett anledning.

Intervjuer

Inom samrådet har intervjuer genomförts, huvudsakligen med enskilda personer men vid några tillfällen med flera personer samtidigt. De flesta har genomförts digitalt p.g.a. geografiska avstånd och rådande pandemi. Intervjuerna har haft formen av semistrukturerade intervjuer eller informella samtal. Detta för att personerna som intervjuats själva ska kunna framföra sina egna tankar och önskemål, och inte styras allt för mycket av på förhand formulerade frågor.

Då de intervjuade personerna har olika bakgrund och ingång till jiddisch och judisk kultur, har det varit viktigt att inte likforma intervjuerna för mycket, utan att utgå ifrån de intervjuade personernas intresse och förutsättningar. Intervjuerna har fokuserat mest på de aspekter som varit mer relevanta i samband med personen, såsom stöd för utbildning vid intervjuer med

personer som arbetar med utbildning, bibliotek osv.

Längden och omfattningen på intervjuerna har varierat beroende på hur mycket personerna velat framföra, och de intervjuade personerna har informerats om att de kan återkomma vid senare tillfälle, om de kommer på fler tankar och synpunkter de vill lyfta. I intervjuerna har vi inte samlat in information om kön, ålder, geografisk placering m.m.

Kontaktvägar

Enkäterna har distribuerats via skolor, församlingar, föreningar, i relevanta Facebook-grupper, samt via personer med kontaktnät antingen geografiskt eller inom för samrådet intressanta kretsar. Delar av distributionen har skett anonymt för oss som håller i samrådet, då enkäter distribuerats via nyckelpersoner med stora eller svårnådda kontaktnät, där vi inte har haft direktkontakt med personerna som mottagit enkäterna. Därigenom har vi inte själva behövt ha kontaktuppgifter till alla personer, och personer som inte vill ha kontakt med oss har ändå kunnat svara på enkäterna i viss mån.

För att nå ut till barn och unga har vi distribuerat enkäten till vårdnadshavare, och inte direkt till barn och unga. Detta har skett genom utskick via skolor och verksamhet för barn och unga, samt genom en del direktkontakter med vårdnadshavare.

De personer som intervjuats har kontaktats huvudsakligen via epost eller via olika sociala medier, och där tillfrågats om de har haft möjlighet att ställa upp på intervjuer. Inte alla personer som kontaktats har valt att delta, och flera har inte svarat. Bland de som svarat men avböjt medverkan har det framförts att de inte känner att samrådet är relevant för dem av olika anledningar.

Resultat

Underlag och statistik

202 personer har valt att svara på enkäterna. Av de som svarat på enkäterna har 10 personer angett ålder upp t.o.m. 20 år (alla har inte angett ålder), 11 personer har besvarat enkäten som riktar sig till barn och unga, och 191 har svarat på enkäten för vuxna.

Barn och unga

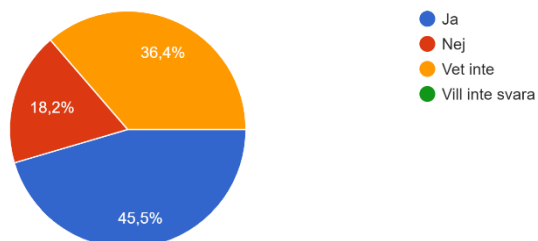
11 personer har svarat på enkäten som vänder sig till barn och ungdomar, varav en har angett i ett fritextsvar att hen är över 20.

Av de upp t.o.m. 20 år identifierar sig 9 personer som "kille" och 1 person som "tjej".

Av de svarande är 1 person 0-5 år, 4 personer 6-10 år, 1 person 11-15 år och 3 personer 16-20 år. 6 personer bor i Region Stockholm, 1 person i Region Uppsala och 3 personer i Västra Götalands region.

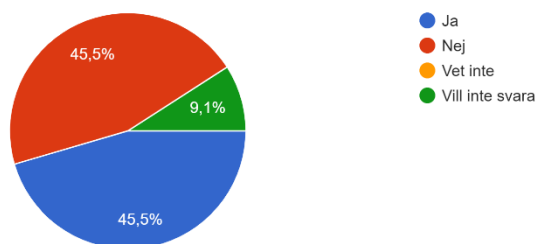
Har ditt bibliotek böcker eller annat på jiddisch eller om judisk kultur?

11 svar

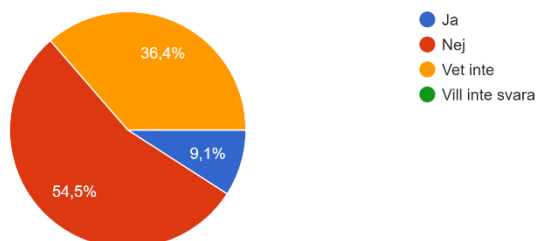
Lånar du böcker eller annat på jiddisch eller om judisk kultur?

11 svar

Finns det aktiviteter på jiddisch eller med judisk kultur på ditt bibliotek?

11 svar

Vuxna

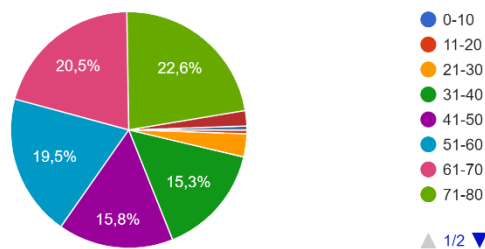
191 personer har besvarat enkäten riktad till vuxna.

Av de svarande har 67,5% uppgett att de identifierar sig som "kvinna", 30,9% som "man", 1,6% som "annat", och ingen har valt "vill inte ange".

De svarande har placerat sig följande i följande ålderskategorier:

11-20 år 0,5%, 21-30 år 3,2%, 31-40 år 15,3%, 41-50 år 15,8%, 51-60 år 19,5%, 61-70 år 20,5%, 71-80 år 22,6%, 81-90 år 2,1%, samt 91 år och uppåt 0,5%.

Ålder
190 svar

60,1% har angett att de har barn eller barnbarn i åldern 0–20 år, 39,4% har svarat nekande, och 0,5% har svarat "vill ej ange".

37% har svarat att de kan besvara frågor utifrån ett funktionhindersperspektiv (sin egen erfarenhet eller andras), 65,1% har svarat nekande, och 1,6% har svarat "vill ej ange".

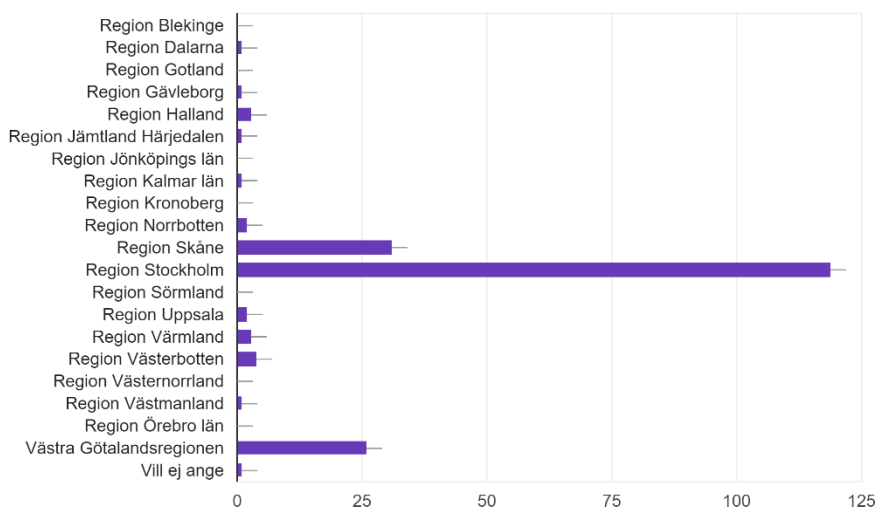
Enkäterna har besvarats av personer från 13 olika regioner i Sverige.

Följande regioner finns representerade:

Stockholm 119 personer, Skåne 31 personer, Västra Götaland 26 personer, Västerbotten 4 personer, Halland 3 personer, Värmland 3 personer, Norrbotten 2 personer, Uppsala 2 personer, Dalarna 1 person, Gävleborg 1 person, Jämtland Härjedalen 1 person, Kalmar 1 person, Västmanland 1 person. 1 person har svarat "vill ej ange".

Vilken region bor du i?

191 svar

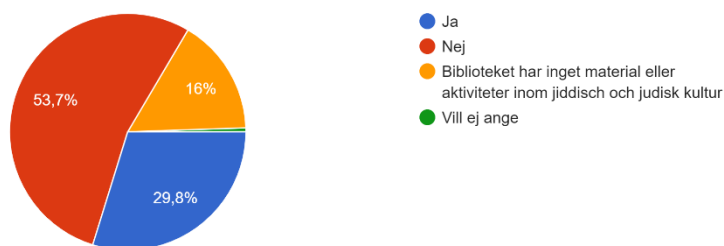

27,5% har svarat att de har anknytning till jiddisch eller judisk kultur i sin yrkesutövning, 71,4% har svarat nekande, och 1,1% har svarat “vill ej ange”.

På frågan: “Tar du del av ditt lokala biblioteks utbud av material eller aktiviteter inom jiddisch eller judisk kultur idag?” har 29,8% svarat “ja”, 53,7% svarat nekande, 0,5% svarat “vill ej ange”, samt 16% svarat “Biblioteket har inget material eller aktiviteter inom jiddisch och judisk kultur”.

Tar du del av ditt lokala biblioteks utbud av material eller aktiviteter inom jiddisch eller judisk kultur idag?

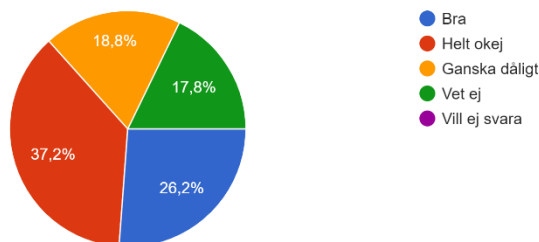
188 svar

Frågan: “Hur upplever du ditt lokala bibliotek i dag?” besvarades av 26,2% med “bra”, 37,2% “helt okej”, 18,8% “ganska dåligt”, 17,8% “vet ej”.

Hur upplever du ditt lokala bibliotek i dag?

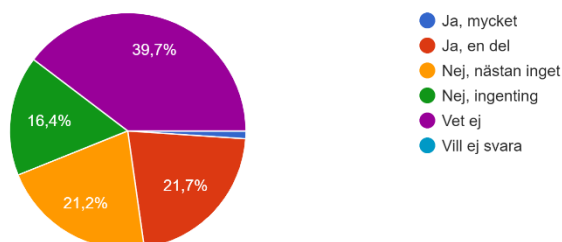
191 svar

Frågan: “Har ditt lokala bibliotek material eller aktiviteter inom jiddisch och judisk kultur?”
besvarades av 1,1% med “ja mycket”, 21,7% med “ja, en del”, 21,2% med “nej, nästan inget”,
16,4% med “nej, ingenting”, samt 39,7% med “vill ej svara”.

Har ditt lokala bibliotek material eller aktiviteter inom jiddisch och judisk kultur?

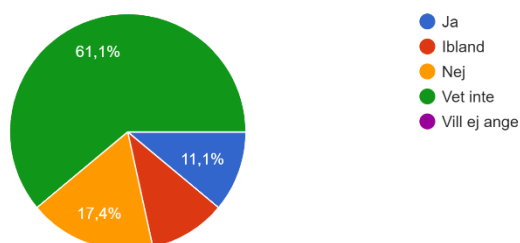
189 svar

Frågan: “Har du möjlighet att låna de böcker på jiddisch som du önskar?”
besvarades av 11,1% med “ja”, 10,5% med “ibland”, 17,4% med “nej”,
samt 61,1% med “vet inte”.

Har du möjlighet att låna de böcker på jiddisch som du önskar?

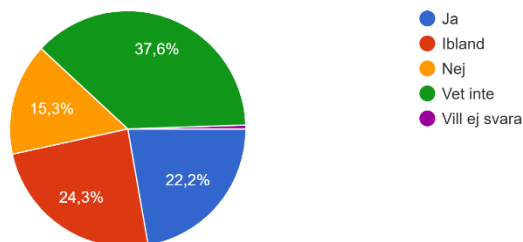
190 svar

Frågan: “Har du möjlighet att låna de böcker om judisk kultur som du önskar?”
bevarades av 22,2% med “ja”, 24,3% med “ibland”, 15,3% med “nej”,
37,6% med “vet inte”, samt 0,5% med “vill ej svara”.

Har du möjlighet att låna de böcker om judisk kultur som du önskar?

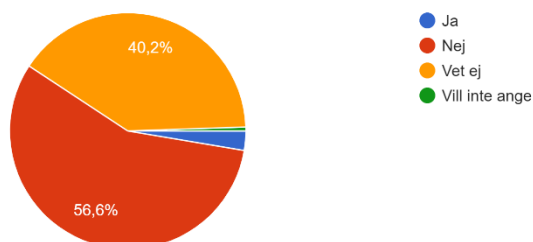
189 svar

Frågan: “Finns det jiddischspråkig verksamhet på ditt lokala bibliotek som intresserar dig?” bevarades av 2,6% med “ja”, 56,6% med “nej”, 40,2% med “vet ej”, samt 0,5% med “vill inte ange”.

Finns det jiddischspråkig verksamhet på ditt lokala bibliotek som intresserar dig?

189 svar

Intervjuer

15 intervjuer har genomförts inom samrådet, fysiskt eller digitalt. Deltagarantalet har varit mellan 1 och 8 personer, från olika delar av landet. Alla är över 18 år.

Könsfördelningen är balanserad.

Deras erfarenheter kommer från undervisning, skollledning, bibliotek, myndigheter, media, och olika typer av aktiv verksamhet för och om jiddisch och judisk kultur.

Synliggöra oavsett efterfrågan

”Biblioteken kan informera, och öka förståelsen och kunskapen om de nationella minoriteterna i majoritetssamhället, genom att synliggöra de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.”³

Många svarande påpekar vikten av att biblioteken synliggör språket och kulturen, för att kunna bredda bilden av kulturen, och personer som identifierar sig som judar. Ju bredare bilden blir desto fler känner sig inkluderade och representerade i samhället. När det gäller att synliggöra är det viktigt både vad som synliggörs och hur det synliggörs, samt även för vem det synliggörs.

Vad?

Det framkommer av svaren att det är önskvärt att jiddisch och judisk kultur synliggörs. När det gäller språket jiddisch så framhålls det dels att språket behöver bli mer synligt i sig självt, dels att litteratur och medier på jiddisch behöver synliggöras. Det framhålls även att det är viktigt för människor att kunna ta del av jiddisch även om de inte kan läsa jiddisch, och att språket ändå kan finnas hos dem, och att andra typer av medier kan komplettera de skrivna.

Några lyfter att de gärna ser att nationella minoriteter och minoritetsspråk blir mer synliga på biblioteken, och någon önskar att de kunde presenteras bredvid varandra i egenskap av just nationella minoriteter och minoritetsspråk. Det påpekas också att språket jiddisch inte bara talas av personer som identifierar sig som judar.

När det gäller judisk kultur är det många som önskar att positiva och vardagliga aspekter av judendomen skulle synliggöras, aspekter som personer kan känna igen och identifiera sig med. Även judisk historia och svensk judisk historia samt judisk kultur i Sverige är efterfrågat. Det lyfts också att detta är en viktig del av folkbildningen, och ökar förståelse och tolerans i samhället och stärker demokratiska principer. Det framhålls som viktigt att nå ut till många, även om man inte väcker något större intresse hos de flesta.

Flera önskar ett fokus på svensk-judisk kultur och även att synliggöra det lokala judiska arvet och kulturen, den egna historien på orten och utifrån lokala förutsättningar. Det framhålls önsknings om att visa upp det judiska och jiddisch som en del av den svenska och europeiska kulturen. Även synliggörande av antisemitism och förintelsen och är viktigt för flera, men flera framhåller också vikten av att detta inte blir den enda bilden som presenteras.

Hur?

Det finns även många tankar kring hur biblioteken kan synliggöra jiddisch och judisk kultur. Många efterfrågar bättre kategorisering och katalogisering av både litteratur om/inom det judiska området, och litteratur på jiddisch/hebreiska. Man behöver kunna söka med det hebreiska alfabetet, och man måste kunna se var litteraturen finns för att kunna utforska. Även skyltar och rubriker skulle kunna öka synligheten, liksom att placera materialet i ett sammanhang, som exempelvis inom området för nationella minoritetsspråk och nationella minoriteter. Någon lyfter också att det skulle underlätta om det syntes vilka böcker som finns

³ Kungliga biblioteket, <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2018-02-26-biblioteken-och-de-nationella-minoritetsspraken---en-lagesbeskrivning.html#:~:text=Biblioteken%20kan%20informera%20och%20C3%B6ka,Samverkan%20kring%20medier%20och%20aktiviteter>.

på både jiddisch och svenska, och vilka böcker där det även finns ljudmedia. Det är också viktigt att jiddisch står på egna ben, då språket också är viktigt för personer utan judisk identitet, samt att jiddischkultur inte behöver vara synonymt med judisk kultur utan har en egen karaktär som också bör lyftas fram. En svarande framhåller också att jiddischkultur är ett viktigt begrepp att ta med, och en annan lyfter vikten av att jiddischkulturen som uppvisas inte blir för stereotyp och enkelriktad i sitt uttryck.

Ett annat sätt att synliggöra som lyfts av några är att kunna provlyssna på språket, antingen via bibliotekets ljudböcker eller via andra kanaler. Att erbjuda en ljudbild av språket skulle kunna öka intresset och skapa igenkänning. Även exponering av det hebreiska alfabetet efterfrågas, både i form av information och för att ge besökarna en bild av hur språket och bokstäverna ser ut. Alfabetet kan också ligga till grund för skapande och pedagogisk verksamhet på biblioteken som föreslås i ett av svaren. Någon framhåller dock att just alfabetet kan upplevas som ett hinder för en del, och att det därför är viktigt att det finns medier på transkriberad och inläst jiddisch. I ett av svaren framhålls att språket för många gått förlorat då det inte först vidare mellan generationerna, och att det därför är viktigt att satsa på aktiviteter där det går att närma sig språket från en grundläggande nivå.

Att uppmärksamma judiska helgdagar och högtider är ett annat sätt att synliggöra judisk kultur som lyfts i flera av svaren. Flera av svaren förordar olika skapande verksamheter och besök av författare för att uppmärksamma och locka fler att ta del av utbudet. Bland svaren finns också förslag som att ha temaveckor, turnerande utställningar med ljud, bild och text samt föredrag och informationskvällar.

En annan metod för synliggörande som tas upp av flera är att lägga ut bibliotekets inköp och verksamhet på sociala medier eller via andra kanaler. Här kan även direkt information och uppsökande verksamhet mot lokala föreningar och utbildningar exempelvis vara användbart. Även information om bibliotekets utbud och vad biblioteket kan ta hem vid behov efterfrågas i svaren, och detta kan synliggöras både i biblioteket och digitalt. Flera pekar också på att man önskar att biblioteken har länkar och förslag på andra platser där låntagarna kan nå andra medier, läromedel och språkundervisning.

Bibliotekens synliggörande arbete lyfts som en möjlighet att verkligen skapa geografisk spridning i landet, och för att skapa intresse även på orter där det idag inte är synligt. Det framhålls också som en avgörande faktor för att göra biblioteken till en naturlig plats att använda och uppleva jiddisch och judisk kultur.

Tillgängliggöra

Samverkan kring medier och aktiviteter.

”Biblioteken kan tillhandahålla medier, kultur och programverksamhet på minoritetsspråken mer effektivt genom samverkan.”⁴

Bland önskemål om medier och verksamhet finns en stor bredd. Många framhåller att mer litteratur på jiddisch är önskvärt, både på det lokala biblioteket och tillgängligt via fjärrlån. Det lyfts av flera att judisk kultur finns bättre representerat på bibliotek än medier på jiddisch, och de önskar att biblioteken skulle fokusera mer på språket. Andra anser att medier om judisk kultur är mer efterfrågat och önskar att denna del skulle utvecklas.

Litteratur på jiddisch

Många svarande önskar litteratur skriven på jiddisch, och det finns även några önskemål om dessa verk översatta till svenska. Inom skönlitteratur efterfrågas romaner, noveller, poesi och dramer, men även serier och sagor. Det lyfts av några svarande att en hel del ges ut av religiösa församlingar, och att det kunde vara intressant att ha en del av detta representerat på biblioteken. Även facklitteratur efterfrågas på jiddisch, såsom lättläst fakta och historia m.m.

Många nämner att de önskar kunna låna mer nytutgiven litteratur på jiddisch och att de upplever att bibliotekens utbud av böcker på jiddisch idag är ganska daterad. Även behovet av jiddischklassiker nämns.

Många framhåller behovet av att ha litteratur på flera olika nivåer, flera efterfrågar litteratur på nybörjarnivå och några önskar även avancerad litteratur för de som har språket som modersmål. Det framhålls även önskemål om lättläst litteratur, tillgänglig för de som försöker tillgodogöra sig språket som vuxen eller ung, eller som en svarande framhåller, att lätt litteratur är en förutsättning för att man som förälder ska kunna stötta barn som vill lära sig språket.

Många framhåller vikten av att satsa på just jiddisch, då de upplever att detta är ett eftersatt område. En del svarande framhåller att de önskar jiddischlitteratur som också finns på andra språk, både engelska och svenska nämns. Även litteratur skriven på transkriberad jiddisch är av intresse för en del, och gärna tvåspråkig poesi och essäer. En del svarande lyfter att de är mer intresserade av hebreiska språket och litteratur på hebreiska, även här på olika svårighetsnivåer. Det finns även andra språk som lyfts som viktiga för de svarandes kulturella identiteter, och det tas upp att det finns en omfattande utgivning av litteratur på engelska.

Något som lyfts som viktigt av många av de som svarat har varit läromedel i jiddisch, både för de som studerar själva och de som deltar i organiserad undervisning. En åsikt som skickats in är till exempel att varje region borde ha läromedel för hemlån. Det önskas både läromedel på nybörjarnivå och fortsättning, och även för olika åldrar. I samband med dessa synpunkter lyfts också vikten av ordböcker på jiddisch och svenska, samt lexikon. Även i detta sammanhang önskas kortare eller lättlästa texter. Flera svarande önskar tidningar och

⁴ Kungliga biblioteket, <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2018-02-26-biblioteken-och-de-nationella-minoritetsspraken---en-lagesbeskrivning.html#:~:text=Biblioteken%20kan%20informera%20och%20C3%B6ka,Samverkan%20kring%20medier%20och%20aktiviteter.>

tidskrifter på jiddisch, och några ger förslag på tidningar såsom Forward/Forverts och Tam-Tam. Flera svarande önskar ett större utbud av sångtexter och musik på jiddisch, till exempel äldre sångböcker och inspelad musik med text på jiddisch och musik med jiddischkultur. Även pjäser på jiddisch önskas, av olika sorter.

Jiddischkultur och judisk kultur

Inom jiddischkultur och judisk kultur efterfrågas också en stor bredd. Många efterfrågar medier som rör jiddischkultur av olika slag, så som språkets historia och geografiska spridning, litteratur om jiddischfilm och teater, om musik och litteraturhistoria. Här efterfrågas även jiddischlitteratur översatt till svenska eller engelska, så att jiddischkulturen tillgängliggörs även för de som inte har språket. Även matkultur och recept är efterfrågade.

Inom judisk kultur finns många olika önskemål om vad biblioteken skulle kunna erbjuda. Judisk historia efterfrågas, både internationell och svensk. Facklitteratur om judendomen och dess praktik, samt uppsättningar av Talmud och Mishneh Torah efterfrågas. Här lyfts att man önskar medier som rör antisemitism i Sverige och i världen, samt information om förintelsen då detta är en viktig aspekt att upplysa och skapa mer kunskap om. Många framhåller dock att man framför allt önskar medier som framhåller mer positiva aspekter av judisk historia och judiskt liv, både historisk och aktuellt, lokalt och globalt. Det efterfrågas judisk historia från olika geografiska platser, såsom Israel, Nordamerika och andra platser, men även om migration till Sverige.

Det önskas böcker om och av judiska författare, både svenska och internationella, samt biografier och memoarer. Flera lyfter att de önskar att judisk närvaro inom litteratur, kultur, vetenskap och konst m.m. belystes. Några svarande efterfrågar mer litteratur om judiska kvinnor och deras historia. Det lyfts även önskemål om judisk queer feminism och judisk feministisk/queer andlighet, samt litteratur skriven av judiska kvinnor och queers. Även litteratur om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken, dessas historia i Sverige och påverkan på svensk kultur efterfrågas.

Bland svaren på enkäten och i flera av intervjuerna lyfts önskemål om medier i olika format, så som ljudböcker och talböcker, e-böcker, musik och filmer, både på jiddisch och kring judisk kultur och jiddischkultur. Det lyfts förslag såsom att låntagarna ska kunna streama film via biblioteken och att kunna erbjuda fysiska texter tillsammans med ljudmaterial på fil eller CD, både för vuxna och barn.

Verksamhet

Det efterfrågas många olika sorters verksamhet och evenemang på biblioteken. Några av de mest efterfrågade är författarkvällar, och jiddischöversättare som kan presentera sitt arbete, filmvisning, digitala föredrag, uppläsningar av poesi och utdrag ur romaner (gärna tvåspråkiga) och informationskvällar. När det gäller föredrag önskas både information om bibliotekets utbud och nyinköp samt information om övriga resurser, men även föredrag om judisk litteratur historiskt, enskilda författare, judiska konstnärer, jiddischfilm och teater m.m. Även mer interaktiva aktiviteter efterfrågas, såsom bokcirkel eller bokklubbar och språkcafé, studiecirkel och lokal släktforskning. Samtal och diskussioner om litteratur efterfrågas av några för att arbeta läsfrämjande, liksom litteraturtips och att visa upp ny litteratur.

Det är viktigt för många att verksamheten vänder sig till både personer som är språkbärare eller språkintresserade, de som identifierar sig som judar och till allmänheten. Det efterfrågas

också information om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken, samt deras situation och inflytande i Sverige och andra länder. Många föreslår att biblioteken kan uppmärksamma de judiska helgerna, gärna med åldersmixade evenemang där människor kan mötas över generationsgränserna. Det finns också önskemål om att biblioteken skulle kunna uppmärksamma kulturella evenemang som redan finns, såsom exempelvis 5-folk-festival. Ett förslag som inkommit är att arrangera en jiddisch-bokfestival, med litteratur både på jiddisch och översatta till svenska för att locka fler.

Flera önskar musikframträdanden och utställningar som speglar jiddisch, jiddischkultur och jiddischlitteratur och judisk kultur. Även utställningar om antisemitism, lokal historia och lokal judisk historia och anknytning är efterfrågade. Utöver detta önskar flera att man på biblioteket skulle kunna få tips om var man kan hitta mer litteratur och andra medier, samt länkar till språkkurser och språkresurser.

Lokalt utbud

Några av de svarande lyfter vikten av lokal anknytning i bibliotekens satsningar på judisk kultur och historia. Det kan vara både den lokala historien i städer eller mindre samhällen och den svenska judiska historien. De framhåller hur den judiska historien är en del av den svenska historien, och att ämnet blir mer relevant för fler om de lokala kopplingarna görs. Förslag om att exempelvis lyfta judiska skildringar i svensk litteratur eller judisk närvaro i den svenska samhället framhålls också.

Önskemål på biblioteken

Bland svaren finns också flera tankar kring vad biblioteken rent praktiskt skulle kunna arbeta med för att biblioteksbesök och sökningar ska fungera smidigare. Dels lyfts det hur viktigt arbetet är på mindre orter, där människor inte har ett socialt sammanhang där de kan utveckla och fördjupa sig i sitt språk och sin identitet och kultur lika lätt. Dels lyfter många att det är viktigt att det finns personal med kunskap på biblioteken, med medvetenhet om språket och kulturen, och kanske framför allt kunskap om hur de kan hänvisa låntagare vidare till mer resurser än det lokala biblioteket har. Detta kan handla om att hjälpa låntagare att ta hem böcker som de efterfrågar, men också att kunna hänvisa till digitala resurser och andra platser där det finns mer resurser. Här lyfts också att det är viktigt att biblioteket synliggör det arbete som faktiskt görs och de resurser biblioteket har. Det efterfrågas också referensverk kring olika aspekter på kultur och språk, då detta skulle kunna vara ett ytterligare stöd för låntagare att söka vidare.

Det lyfts även att det är viktigt att biblioteken har ett varierat utbud av medier, inte bara en sort eller ett format, och också att det finns medier som vänder sig till olika åldrar. En del upplever att utbudet på lokala bibliotek ofta är väldigt slumpmässigt och ensidigt, att vissa bibliotek har bara barnböcker eller bara en mycket föråldrad boksamling.

Det finns även flera svarande som lyfter vikten av att böckerna dels sorteras på rätt språk, d.v.s. jiddisch, och inte hamnar under hebreiska eller tyska, dels att böckerna ställs upp åt rätt håll (inte bakochfram och uppochner, vilket är ganska vanligt med böcker skrivna med hebreiska alfabetet). Det finns också flera som önskar att det vore möjligt att skriva hebreiska bokstäver då man söker i bibliotekskataloger, då det är svårt att hitta böcker som endast finns

med transkriberade titlar och text. Ett förslag är att biblioteken kan länka till digitala hebreiska tangentbord som kan laddas ner för de som vill söka med hebreiska bokstäver.

Slutligen påpekas det också att det är viktigt att bibliotekets arbete utvecklas och inte ses som en engångssatsning som sedan är klar, utan också lyckas fånga upp det intresse som väcks och kunna erbjuda mer.

Önskemål på samarbeten

Många av de verksamheter och evenemang som föreslås, skulle kunna genomföras i samarbete med olika organisationer, föreningar och nätverk, och det finns många sådana förslag bland svaren. Exempelvis finns det både stora bokförlag som ger ut böcker av judiska författare, om judisk kultur, och översatt jiddischlitteratur, samt några mindre förlag som fokuserar just på böcker med judisk anknytning, eller som ger ut enbart ny litteratur på jiddisch. Det skulle kunna öppna upp för både författarbesök och besök av översättare som jobbar med jiddischlitteratur.

Många lyfter också att det vore önskvärt att via biblioteket få tillgång till material på jiddisch och om judisk kultur på exempelvis Sveriges radio, Utbildningsradion, Sveriges television, och även andra hemsidor m.m. som erbjuder digitala resurser inom språkinläring. Det finns också önskan om att förtäta samarbetet med Myndigheten för tillgängliga medier för att kunna erbjuda tillgängliga medier till personer med behov, exempelvis riktat till äldreomsorg med judisk koppling.

Även folkhögskolor, universitet och studieförbund som arbetar med jiddisch och judisk kultur skulle kunna vara intressanta för samarbeten kring olika verksamheter på bibliotek. Inom olika judiska församlingar finns grupper som arbetar med både språk och kultur, med vilka ett samarbete skulle kunna generera både aktuellt innehåll och nya besökare. Det efterfrågas också hänvisning till språkundervisning för de som får upp ett intresse för jiddisch eller som vill fördjupa sig ytterligare.

Det skulle också kunna vara en del av bibliotekets riktade informationsarbete att göra utskick till skolor och utbildningar med anknytning till sitt arbete med jiddisch och judisk kultur.

Ett nära samarbete med olika bibliotek när det gäller fjärrlån önskas, så att det blir en praktisk väg för fler att komma åt medier, och här ingår även att synliggöra fjärrlånen som en tillgång. Flera olika upplevelser av bibliotekspersonalens hjälpsamhet och engagemang när medier efterfrågas är synliga bland svaren. Vissa är besvikna över att inte ha fått hjälp eller inte fått återkoppling på inköpsförslag, medan andra hyllar sina lokala bibliotekariers insatser och är väldigt nöjda med de medier de kan få via fjärrlån.

Samarbeten på nationell/regional nivå efterfrågas också, speciellt när det gäller evenemang och utställningar som skulle kunna åka på turné till olika bibliotek. Det lyfts också att det finns intressanta samarbeten internationellt om man vill fördjupa arbetet ytterligare - förslag är exempelvis YIVO (Institute for Jewish Research) i USA. Även ett nära samarbete med Judiska biblioteket i Stockholm ses som viktigt.

Önskemål på resursbiblioteket

Bok- och medietips, förmedling av information och evenemang

Flera av svaren framhåller att det är viktigt att bibliotekskonsulenterna kan förmedla information om både ny litteratur och media, och kan ge tips på ett basutbud för biblioteken. Det framgår också att det är önskvärt att bibliotekskonsulenterna bistår med information om var litteraturen kan köpas in och hur, eller vem som kontaktas för ett särskilt projekt. Boklistor och läsråd efterfrågas, liksom länkar till digitala resurser. Det är viktigt för många att det är aktuell information och att det är aktuella medier som köps in. Även tips på musik, film och teater är av intresse.

Tips om böcker som finns både på jiddisch och svenska lyfts som ett förslag, och listor över klassiker. Det är också viktigt för en del att det finns lättillgänglig litteratur som kan leda in till djupare studier. Ett förslag som inkommit är att bibliotekskonsulenterna skulle kunna förmedla boksamlingar från dödsbon till lokala bibliotek.

Det finns tankar om att bibliotekskonsulenterna skulle kunna ta fram enklare trycksaker för distribution till bibliotek, eller startpaket som kan skickas ut eller hämtas av biblioteken. Även förslag på judiska helgdagar och hur dessa kan uppmärksammas, samt olika förslag på kulturella evenemang eller teman kring jiddisch och judisk kultur, som exempelvis kvinnliga jiddischförfattare, Jom kippur, eller nyutgiven barnlitteratur på jiddisch. Det finns även önskemål på att ta fram pedagogiskt material för jiddisch som biblioteken skulle kunna använda, och flera vill framför allt se evenemang och aktiviteter som vänder sig till barn.

Utbildning och hjälpmedel

Det är viktigt för många att bibliotekskonsulenterna erbjuder grundläggande information om jiddisch och judisk kultur till personal på bibliotek, och att konsulenterna finns tillgängliga när biblioteken behöver stöttning. Det önskas enkla lathundar för biblioteken att utgå ifrån, om hur de kan börja arbeta, vad de behöver ha och erbjuda, hur de kan förmedla detta osv. Även enkla lathundar för det hebreiska alfabetet skulle kunna vara av intresse att få ut, både till bibliotekspersonal och låntagare som är intresserade. Enkel information om grunderna inom judendom, information om andra aspekter än förintelsen, vad vardagligt judiskt liv kan innebära och information om högtiderna. Även lathundar för hur bibliotek och låntagare kan låna litteratur från andra samlingar.

Det finns också önskemål om att kunna stötta de som studerar jiddisch, både på egen hand och via utbildningar av olika slag, genom lästips och länkar till samlingar och medier samt läromedel. En annan sak som lyfts flera gånger är att stötta biblioteken i hur de kan kommunicera sitt arbete utåt, hur de kan nå önskade målgrupper och förmedla kontakter för olika samarbeten. Det finns flera önskemål om att bibliotekskonsulenterna ska arrangera olika utställningar och evenemang som kan skickas runt eller turnera på olika bibliotek.

Omvärldsbevakning, kartläggning och samarbeten

En aspekt som lyfts av flera är vikten av olika samarbeten och omvärldsbevakning, då jiddisch och judisk kultur finns över hela världen. Bibliotekskonsulenterna bör hålla koll på

aktuell information från olika större institutioner och bibliotek internationellt, och kunna förmedla det som är aktuellt och relevant till bibliotek och låntagare.

Det är också viktigt att bibliotekskonsulenterna har ett nära samarbete med kommande språkcentrum för jiddisch och andra myndigheter som arbetar med angränsande uppdrag. Även kartläggning av vad som finns, både på kommunala bibliotek, universitetsbibliotek, församlingar och andra av intresse, då det har funnits litteratur som man idag inte vet var den finns. Det finns önskemål om att bibliotekskonsulenterna ska skapa en informationscentral som tillhandahåller information om var litteraturen finns, snarare än att själv distribuera den, och att bibliotekskonsulenterna ska arbeta som en guide både för bibliotek och för privatpersoner.

Flera tar upp att det är viktigt att hålla en kontinuerlig dialog med användare, och att samla idéer och förslag för vidare förmedling. Detta kan göras antingen genom uppsökande verksamhet via kontaktnät, församlingar och föreningar samt utbildningar eller också genom input via de lokala biblioteken. Det lyfts också att det är viktigt att detta blir en långsiktig satsning som ger resultat.

Geografisk spridning

Flera har i samrådet lyft att det är väldigt viktigt att arbetet når ut till hela landet, och inte fastnar i de större städerna. Det lyfts exempelvis att personer som bor utanför större städer har svårare att komma i kontakt med jiddisch och judisk kultur, och att det skulle kunna fungera som ett sätt att motverka utanförskapet. Det är viktigt att både litteratur, digitala medier, evenemang och språkstöd når ut i hela landet. Det kan behövas extra stödinsatser på orter där det inte finns församlingar, föreningar för samarbeten och väldokumenterad lokalhistoria. Det är viktigt att arbetet når ut även till bibliotek på orter där det inte finns en synlig judisk närvaro.

Nyproduktion och inköp

Det finns önskemål om att bibliotekskonsulenterna utöver att bevaka ny litteratur och hitta vägar för bibliotek att köpa in litteratur från utländska förlag, även skulle kunna titta på behovet av nyproduktion av sådant som saknas, exempelvis läromedel i jiddisch för barn, unga och vuxna.

Praktisk hjälp/bibliotekshjälp

Flera svar lyfter att det är viktigt att bibliotekskonsulenterna arbetar med att försöka hitta lösningar för katalogisering och sökning med hebreiska bokstäver, samt hitta en lösning för digitala tangentbord för detta.

Prioritera barnen.

”Genom samråd och olika typer av samarbeten på det lokala planet kan biblioteken bidra till revitalisering av språken och kulturen.”⁵

När det gäller satsningar för barn och unga liknar dessa till viss del övriga önskemål, såsom litteratur med olika svårighetsgrad, litteratur för olika åldrar och av olika sorter. Även här framhålls både litteratur på jiddisch och om judisk kultur, för att skapa igenkänning och för att informera. Det framhålls att det är viktigt att skapa en bild av judiskt liv som en del av svenskt liv, och visa på positiva och vardagliga aspekter. Även här önskas olika former av media så som böcker, e-böcker, ljudböcker och inläsningar, film på jiddisch och om judisk kultur etc. Även facklitteratur som vänder sig till barn och unga önskas, och medier som barn och unga kan tillgodogöra sig tillsammans med föräldrar eller far- och morföräldrar. Det lyfts önskemål om barnböcker som är på både jiddisch och svenska. Det önskas bok med ljud, där man kan lyssna och läsa samtidigt, eller inlästa böcker, sånger och sagor. Ett förslag är att ha sagor som finns både på jiddisch och på svenska.

Rent organisatoriskt önskar en del att barnböckerna var ålderskategoriserade, så att det blir lättare att hitta litteratur på passande nivå. En annan synpunkt är att det vore en fördel att skapa en egen del eller hylla för den, så att låntagare kan hitta olika sorters böcker såsom facklitteratur och skönlitteratur om judisk kultur på samma ställe. Dessa skulle kunna vara i anslutning till någon aktivitet kring jiddisch och judisk kultur.

Det framhålls att det är viktigt att det finns ett utbud för alla åldrar, från de allra yngsta till de som snart är vuxna, och att det finns lättläst material med innehåll som passar även ungdomar och vuxna.

Interaktiva aktiviteter lyfts som viktiga för barn och unga, och det föreslås många olika typer av aktiviteter. När det gäller jiddisch föreslås sagostunder, filmvisning, pedagogiska timmar, enkla pysseluppgifter som besökare kan göra själva, interaktiva utställningar och även dessa riktade till olika åldrar eller som har aktiviteter som passar flera olika åldrar. Även lekar, sång och dans föreslås, och information om böcker och medier på jiddisch. Det hebreiska alfabetet lyfts som en ingång in i jiddisch och judisk kultur, och det finns förslag på grafiskt material som kan sättas upp eller enklare pyssel. Genom alfabetet kan barn och unga få ingång både till jiddisch och hebreiska.

Aktiviteter inom judisk kultur föreslås ta upp teman som helgdagar, judiskt liv och judiska inslag i svenska barnböcker, och framför allt fokus på igenkänning och på att lyfta det positiva i judisk identitet. Detta lyfts som viktigt både för barn och unga som själva har en judisk identitet, och för att erbjuda allmänbildning och en mer nyanserad bild till allmänheten. Här önskas saker som barnteater, högläsning, temalådor, spel, knep och knåp, och sångstunder.

⁵ Kungliga biblioteket, <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2018-02-26-biblioteken-och-de-nationella-minoritetsspraken---en-lagesbeskrivning.html#:~:text=Biblioteken%20kan%20informera%20och%20%C3%B6ka,Samverkan%20kring%20medier%20och%20aktiviteter>.

Flera lyfter att det är viktigt att hela familjen kan engageras i aktiviteterna, så att man får med även äldre generationer som kan stötta barn och unga när de utforskar språk och kultur. Det är väsentligt för att stötta föräldrar till barn som vill lära sig jiddisch och om judisk kultur. Det är även här viktigt med länkar och information om var man kan hitta mer vad som finns inom jiddischbarnlitteratur och judisk barnlitteratur.

Av de barn och unga som svarat på enkäten framhålls att de önskar böcker, både på jiddisch och hebreiska, uppläsning och samtal, barnteater, facklitteratur och kurslitteratur, samt kakor och godis.

Övrigt

Bland svaren finns andra tankar som inte faller inom de andra områdena. Några svarande menar att de inte behöver ett utökat utbud på bibliotek, en del av dessa är nöjda med fjärrlån och ytterligare andra hittar den litteratur de söker på andra plattformar. Ytterligare någon anser att det räcker att koncentrera alla resurser på något bibliotek i Stockholmsregionen och sedan erbjuda fjärrlån därifrån. En svarande framhåller att hen själv tycker att jiddisch är intressant, men är mer tveksam till om det finns ett intresse hos barn, och en annan svarande anser att även om böckerna fanns på biblioteken skulle ingen läsa dem.

En person nämnde att en utbildning kring resursbiblioteken, för bibliotekspersonal ute i landet, kunde vara önskvärt - kanske något för Paideia i framtiden.

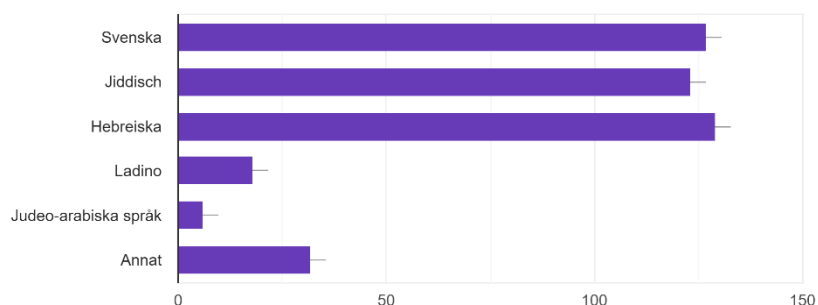
Språk

Flera svarande lyfter andra språk än jiddisch som viktiga för judar i Sverige. Dels framhåller flera att hebreiskan är mer utbredd bland svenska judar, och någon menar att dess koppling till landet Israel gör hebreiskan både mer intressant och kontroversiell i Sverige. Andra lyfter att det finns många andra språk som är kulturbärande för judar i Sverige, såsom tyska, spanska, arameiska, och i hög grad engelska.

Här nedan syns hur deltagarna svarat på frågan vilka språk som är viktiga för den egna identitet, och den nedre är en liknande fråga ut enkäten för barn och unga.

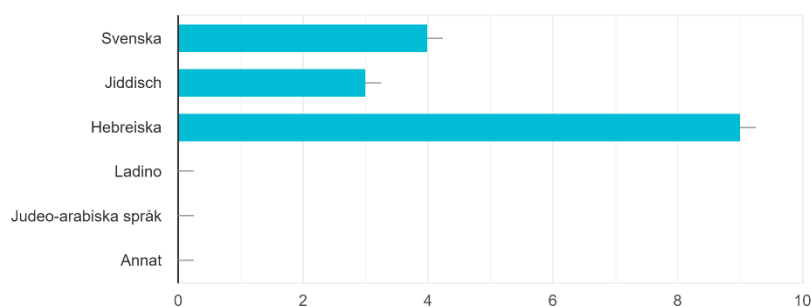
Vilket/vilka språk är viktiga som uttryck för just din judiska identitet? (Du behöver inte själv behärska de språk du anger)

187 svar

Vilka judiska språk är viktiga för dig? (Du behöver inte kunna språken)

10 svar

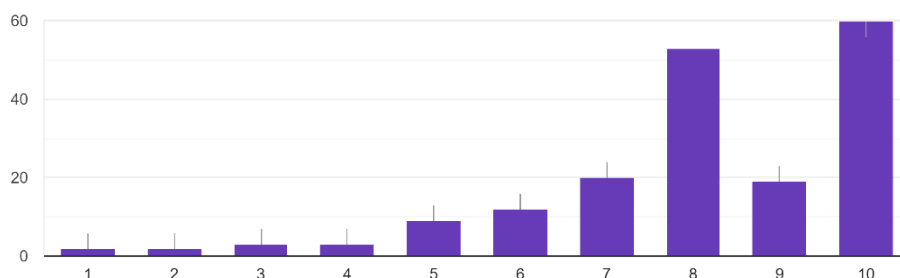

Önskemål kring rekrytering

Inom samrådet har vi också bett om tankar kring rekryteringen av en bibliotekskonsulent till Judiska biblioteket, som ska arbeta med detta uppdrag. Många har lyft att det är viktigt att personen som rekryteras behärskar jiddisch, i tal och skrift, men personen behöver inte ha formell utbildning, samt att personen behöver ha en god kännedom om och intresse av judisk kultur. Några ser uppdraget som enbart fokus på jiddisch. Flera påpekar i svaren att det inte är viktigt att personen själv identifierar sig som jude, men att intresse och kunskap är en viktig förutsättning.

Vilken förankring i den judiska kulturen anser du att en bibliotekskonsulent som jobbar med jiddisch och judisk kultur gentemot bibliotek i Sverige behöver ha?

183 svar

Det önskas en person som kan hjälpa till med informationssökning, som kan vara både bibliotekarie och arkivarie. Det framhålls att personen behöver ha språkintresse och antingen ett befintligt kontaktnät eller förmågan att bygga upp ett. I ett av svaren ställs frågan om personen behöver kunna svenska.

Andra lyfter att personen behöver vara driven och ganska självgående, samt att arbetsbelastningen kan komma att bli ojämn över tid. Det framhålls att personen behöver kunna hitta information och kontakter internationellt såväl som nationellt. Andra menar att personen själv måste kunna strukturera och driva sin egen arbetsprocess, och även kunna ligga på andra för att något ska hända. Det framhålls att personen måste ha förmåga att både ta in förslag och synpunkter, liksom att kommunicera information åt olika håll.

Det finns önskemål om att bibliotekskonsulenten behöver kunna sätta sig in i lokala förhållanden och förstå förutsättningarna på olika platser i landet. Andra lyfter att personen

behöver kunna producera eller hålla i produktionen av material och information för utskick eller nedladdning, och att det bör finnas resurser till det. Feministisk och queer kompetens ses som en fördel, och det lyfts att det är viktigt att rekryteringsprocessen kan tillvarata kompetenta personer över hela landet.

Några påpekar att arbetet som bibliotekskonsulent inte kommer att generera tydligt mätbara resultat, och att det behöver finnas fria återkopplingsystem för användare och förmedlare. De menar att arbetet inte kan mätas kvantitativt, utan att de kontakter och de resultat som upplevs är desto viktigare.

Det finns några önskemål om att personen ska vara på plats i Judiska biblioteket, och även arbeta med katalogisering och fjärrlån där.

Synpunkter kring samrådets form

Några synpunkter har lyfts om formen på samrådet. Några har nämnt att de varit osäkra på om enkäten verkligen vände sig till dem, eller att de låtit bli att svara för att det inte känts som att den var till för dem.

En annan svarande har uttryckt att två av frågorna förutsatt att alla svarande har intresse av medier på jiddisch, och att detta då påverkat svaren och datainsamlingen.

En frågeställning som kommit upp är om frågorna borde ha delats upp mellan jiddisch och judisk kultur, då man kan ha velat svara olika för de båda områdena.

Reflektioner

Judiska biblioteket kan konstatera att det av flera lyfts önskemål om att fjärrlåna från Judiska biblioteket. Det finns idag inte den kapacitet som skulle krävas för att Judiska biblioteket ska fungera som en lånecentral åt övriga bibliotek i någon större omfattning. Om fjärrlån ska vara en väsentlig del av satsningen på nationella minoritetsspråk krävs det en omfattande satsning med pengar knutna specifikt till hantering av fjärrlån på bibliotek. Inom den här satsningen kommer biblioteket därför att fokusera på tillgänglighet och synliggörande snarare än egna inköp och utlåning.

När det gäller vilka språk som efterfrågas kan vi konstatera att det finns flera olika åsikter om vad biblioteken ska satsa på och tillhandahålla. Att jiddisch är nationellt minoritetsspråk i Sverige är fastslaget i Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, och utifrån detta har nuvarande regeringsuppdrag utformats. Dock bör personen som tillträder tjänsten som bibliotekskonsulent på Judiska biblioteket med ansvar för denna satsning vara väl medveten om att det finns många olika åsikter i denna fråga.

Vad gäller bibliotekens utbud och förmedling av information angående antisemitism och förintelsen håller vi med om att detta är mycket viktigt. Det är dock av stor vikt att arbetet med att stärka jiddisch och judisk kultur inte tas över av dessa frågor, utan verkligen ges utrymme att fokusera på språkrevitalisering och judiskt liv snarare än de krafter som hotar och motarbetar det. Därför bör resurserna i denna satsning inte läggas på utbud och information om antisemitism och förintelsen.

Slutligen vill vi lyfta behovet av att ha en beredskap för att möta och stötta bibliotekspersonal och deras tankar och oro kring säkerhet och bemötande. Liksom det finns personer inom samrådet som uttrycker oro inför hur verksamhet med jiddisch och judisk kultur kommer att mottas på bibliotek ute i landet, finns det säkert liknande tankar hos personalen som har i uppdrag att genomföra denna verksamhet. Det är viktigt att dessa frågor lyfts och att personalen vet vart de kan vända sig med frågor och tankar, och även vart de kan vända sig om de mottar reaktioner som de upplever är obehagliga eller hotfulla i samband med detta arbete. Det behöver skapas ett klimat där personal på biblioteken upplever att de vågar och uppmuntras att både ställa frågor och lyfta egna tankar och upplevelser, utan rädsla för att trampa någon på tårna eller ifrågasättas. Det är också viktigt att det finns en plattform för att dela med sig av goda exempel och framgångar i detta arbete.

Bilagor

Bilaga 1

Jiddisch och judisk kultur på biblioteken

Här kommer först några allmänna frågor som hjälper oss att se vilka grupper vi når genom enkäten. Samtliga frågor är frivilliga.

1. Kön

Markera alla som gäller.

- Kvinna
- Man
- Annat
- Vill inte ange

2. Ålder

Markera endast en oval.

- 0-10
- 11-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- 71-80
- 81-90
- 91+
- Vill ej ange

3. Jag har barn eller barnbarn i åldern 0-20 år

Markera endast en oval.

Ja

Nej

Vill inte ange

4. Jag kan besvara frågor utifrån ett funktionhinderspersion (min egen erfarenhet eller andras).

Markera alla som gäller.

Ja, min egen erfarenhet

Ja, andras erfarenheter

Nej

Vill ej ange

5. Vilken region bor du i?

Markera alla som gäller.

- Region Blekinge
- Region Dalarna
- Region Gotland
- Region Gävleborg
- Region Halland
- Region Jämtland Härjedalen
- Region Jönköpings län
- Region Kalmar län
- Region Kronoberg
- Region Norrbotten
- Region Skåne
- Region Stockholm
- Region Sörmland
- Region Uppsala
- Region Värmland
- Region Västerbotten
- Region Västernorrland
- Region Västmanland
- Region Örebro län
- Västra Götalandsregionen
- Vill ej ange

Ditt lokala
bibliotek och
dess utbud inom
jiddisch och
judisk kultur

Här kommer frågor som rör din relation till bibliotek och vad du önskar att biblioteken ska erbjuda. Några av frågorna är flervalfrågor, på andra frågor har du möjlighet att själv formulera dina svar. Även här är alla frågor frivilliga.

6. Har du anknytning till jiddisch eller judisk kultur i din yrkesutövning?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Vill ej ange

7. Tar du del av ditt lokala biblioteks utbud av material eller aktiviteter inom jiddisch eller judisk kultur idag?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Biblioteket har inget material eller aktiviteter inom jiddisch och judisk kultur
- Vill ej ange

8. Hur upplever du ditt lokala bibliotek i dag?

Markera endast en oval.

- Bra
- Helt okej
- Ganska dåligt
- Vet ej
- Vill ej svara

9. Har ditt lokala bibliotek material eller aktiviteter inom jiddisch och judisk kultur?

Markera endast en oval.

- Ja, mycket
- Ja, en del
- Nej, nästan inget
- Nej, ingenting
- Vet ej
- Vill ej svara

10. Har du möjlighet att låna de böcker på jiddisch som du önskar?

Markera endast en oval.

- Ja
- Ibland
- Nej
- Vet inte
- Vill ej ange

11. Har du möjlighet att låna de böcker om judisk kultur som du önskar?

Markera endast en oval.

- Ja
- Ibland
- Nej
- Vet inte
- Vill ej svara

12. Finns det jiddischspråkig verksamhet på ditt lokala bibliotek som intresserar dig?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Vet ej
- Vill inte ange

13. Om du är förälder/morförälder/farförälder, hur önskar du att din familj skulle stödjas av ditt lokala bibliotek?

14. Om du är ung vuxen, vad önskar du av ditt lokala bibliotek?

15. Om du är över 65 år, vad vill du se på ditt lokala bibliotek?

16. Om du arbetar inom förskola, skola eller äldreomsorg med koppling till jiddisch eller judisk kultur, hur skulle du önska att ditt lokala bibliotek stöttade er verksamhet?

17. Du som inte använder biblioteket just nu, vad skulle du vilja att ditt lokala bibliotek erbjöd inom jiddisch och judisk kultur som skulle kunna locka dig?

Framtida bibliotekskonsulent på judiska biblioteket och dennes arbetsuppgifter

18. Judiska biblioteket kommer att anställa en bibliotekskonsulent som kommer att arbeta med jiddisch och judisk kultur gentemot regionbibliotek och folkbibliotek i Sverige. Vad skulle du vilja att bibliotekskonsumenten fokuserar på?

19. Vilken förankring i den judiska kulturen anser du att en bibliotekskonsulent som jobbar med jiddisch och judisk kultur gentemot bibliotek i Sverige behöver ha?

Markera endast en oval.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Mycket stark

20. Vilket/vilka språk är viktiga som uttryck för just din judiska identitet? (Du behöver inte själv behärska de språk du anger)

Markera alla som gäller.

- Svenska
- Jiddisch
- Hebreiska
- Ladino
- Judeo-arabiska språk
- Annat

21. Finns det några andra synpunkter kring ämnet du skulle vilja att vi tar med oss?

Det här innehållet har varken skapats eller godkänts av Google.

Google Formulär

Bilaga 2

Jiddisch och judisk kultur på biblioteken, Barn och unga

Först några frågor om dig, du behöver inte svara på frågor om du inte vill

1. Kön

Markera alla som gäller.

- Kille
- Tjej
- Annat
- Vill inte svara

2. Ålder

Markera endast en oval.

- 0-5 år
- 6-10 år
- 11-15 år
- 16-20 år
- Vill inte svara

3. Vilken region bor du i? (om du inte vet kan du fråga någon, eller hoppa över frågan)

Markera alla som gäller.

- Region Blekinge
- Region Dalarna
- Region Gotland
- Region Gävleborg
- Region Halland
- Region Jämtland Härjedalen
- Region Jönköpings län
- Region Kalmar län
- Region Kronoberg
- Region Norrbotten
- Region Skåne
- Region Stockholm
- Region Sörmland
- Region Uppsala
- Region Värmland
- Region Västerbotten
- Region Västernorrland
- Region Västmanland
- Region Örebro län
- Västra Götalandsregionen
- Vill inte svara
- Vet inte

Ditt bibliotek

Vad finns på ditt bibliotek och vad skulle du vilja att det fanns där?

4. Har ditt bibliotek böcker eller annat på jiddisch eller om judisk kultur?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Vet inte
- Vill inte svara

5. Lånar du böcker eller annat på jiddisch eller om judisk kultur?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Vet inte
- Vill inte svara

6. Finns det aktiviteter på jiddisch eller med judisk kultur på ditt bibliotek?

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Vet inte
- Vill inte svara

7. Vad önskar du att ditt bibliotek hade för dig?

8. Om det finns ett skolbibliotek på din skola, vad skulle du vilja att de hade för dig?

9. Vilka judiska språk är viktiga för dig? (Du behöver inte kunna språken)

Markera alla som gäller.

- Svenska
- Jiddisch
- Hebreiska
- Ladino
- Judeo-arabiska språk
- Annat

10. Är det något annat du vill att vi ska veta?

Det här innehållet har varken skapats eller godkänts av Google.

Google Formulär